

**Η Μάθηση στην Προσχολική
Εκπαίδευση:
Θέσεις- Τάσεις- Προτάσεις**

ΜΑΡΙΑ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Καθηγήτρια Π.Τ.Ν.

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

marisak@uoi.gr

□ Εισαγωγικά Σχόλια

- Η μάθηση των παιδιών είναι το αποτέλεσμα της κοινωνικοποίησης ανάμεσα σε αυτά και τους ανθρώπους του περιβάλλοντός τους.
- Η τάση των παιδιών προς τη μάθηση είναι μια φυσική διαδικασία και προωθείται όταν τους προσφέρονται ευκαιρίες για συμμετοχή, αλληλεπίδραση, ανακάλυψη (Anning, Cullen & Flear, 2008).
- Μέσα από παραδοσιακές θεωρίες μάθησης, αλλά και τις σύγχρονες απόψεις για τη μάθηση στην προσχολική εκπαίδευση, αναγνωρίζεται σταδιακά η ενεργός και ισότιμη συμμετοχή του παιδιού στην κοινωνική διαδικασία της μάθησης, η οποία οδηγεί στην κατανόηση και τη νέα γνώση (Wood, 2009, Sakellariou, 2006).

-
- Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, στην εισήγησή μας παρουσιάζομαι τις θέσεις, όσο και τις τάσεις της σύγχρονης προσχολικής εκπαίδευσης για τη μάθηση, αλλά και τον τρόπο που το παιδί κατανοεί την πραγματικότητα και τον κόσμο.
 - Συγκεκριμένα, παρουσιάζουμε συνοπτικά παραδοσιακές ιδέες για τη μάθηση, αλλά και σύγχρονες απόψεις όπως είναι ο κονστρουκτιβισμός, η πολλαπλή νοημοσύνη, η μεταγνώση, ο κοινωνικός κονστρουκτιβισμός και πώς όλες αυτές οι θεωρίες επιδρούν στις πρακτικές μας επιλογές κατά την προσχολική εκπαίδευση.
 - Δηλαδή, θα παρουσιάσουμε το πώς της μάθησης των παιδιών της προσχολικής ηλικίας.

- Θα ολοκληρώσουμε με την παρουσίαση της έννοιας του παιχνιδιού, ως το πλαίσιο εκείνο που αποτελεί τη βάση της μάθησης του παιδιού της προσχολικής ηλικίας και μπορεί να γίνει η βασική μορφή δραστηριότητας στην προσχολική εκπαίδευση (Bennett, Wood & Rogers, 1997).

ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τι είναι μάθηση?

- «Μάθηση είναι η διαδικασία κατανόησης, η οποία προκύπτει μέσα από την αντίληψη του παιδιού, την κωδικοποίηση και τη διαδοχική ανάκτηση των πληροφοριών, οι οποίες τροποποιούν τις μελλοντικές τους νοοτροπίες και συμπεριφορές»(Henderson,2007)
- «Η μάθηση είναι κυρίως το αποτέλεσμα της παρατήρησης των παιδιών για τις πράξεις κάποιου άλλου και των επακόλουθών τους προσπαθειών να τις μιμηθούν»(Henderson,2007)

- *Σύμφωνα με τον Dewey(1938)*

- Οι συμβατικές θεωρίες μάθησης επικεντρώνονται στην απόκτηση γνώσεων που βρίσκονται σε βιβλία ή στο μυαλό ηλικιακά μεγαλύτερων ατόμων.
- Αλλά...
- Η μάθηση αυτή θεωρείται από τους ειδικούς προβληματική, επειδή παρουσιάζει τα παιδιά παθητικά, αλλά και δεκτικά για την απόκτηση της γνώσης.

□ Αξιώματα μάθησης(Henschel, 1999)

- Μάθηση→κοινωνική (διάλογος, παρατηρήσεις, παράθεση ερωτήσεων, αναστοχασμό)
- Γνώση → αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μέσα στην κοινότητα
- Μάθηση → πράξη συμμετοχής (τα παιδιά μαθαίνουν μέσω της ενεργούς συμμετοχής τους στην κοινωνία)
- Γνώση → εξαρτάται από τη συμμετοχή στην τάξη
- Τα παιδιά μέσω των δραστηριοτήτων διαμορφώνουν την προσωπική τους ταυτότητα
- Η αποτυχία στη μάθηση → αποτέλεσμα της εξαίρεσης από τη συμμετοχή
- Μάθηση →φυσικό κομμάτι της ανθρώπινης φύσης και είναι μια διαβίου διαδικασία

□ Situativity Theory (Greeno & Moore, 1993)

- Μάθηση είναι αποτέλεσμα κοινωνικών εμπειριών
- Η μάθηση γίνεται αντιληπτή ως αλληλεπίδραση ανάμεσα στα παιδιά που δρουν ως αίτιοι των δικών τους σκέψεων, στα υλικά συστήματα και σε άλλους ανθρώπους
- Μεγαλύτερη επιρροή στην παιδική ανάπτυξη από το παιχνίδι

- Ο Bennett et al.(Moyses,1997:16), παρουσιάζουν ένα λεπτομερές μοντέλο για τη διαδικασία της μάθησης
-

Υποστηρίζουν την άποψη ότι τα παιδιά παρουσιάζουν την ικανότητα:

- Να αποκτούν νέα γνώση και δεξιότητες
- Να χρησιμοποιούν την υπάρχουσα γνώση και τις δεξιότητες σε διαφορετικές συνθήκες
- Να αναγνωρίζουν και να λύνουν προβλήματα
- Να εξασκούν αυτά που γνωρίζουν
- Να κάνουν επανάληψη και να επανελέγχουν αυτά που γνωρίζουν προκειμένου να τα συγκρατήσουν στην μνήμη.

-
- Αναγνωρίζεται, ότι η μάθηση οδηγεί σε αλλαγές στην κατανόηση και αυτές οι αλλαγές οδηγούν στη νέα γνώση
 - Η σύγχρονη ερευνητική βιβλιογραφία γύρω από την προσχολική ηλικία, έχει επικεντρωθεί σε μια ευρύτερη άποψη, ότι η μάθηση υποστηρίζεται μέσα από το πλαίσιο και τις σχέσεις, ενώ τονίζεται ιδιαίτερα η κοινωνική φύση της μάθησης.
 - Το παιδί θεωρείται ως ενεργός και ίσος μέτοχος της κοινωνικής διαδικασίας (Radford,1999:107)και αναγνωρίζεται η σημασία και ο σημαντικός ρόλος της αυτοπεποίθησης (, Laevers, 1994, Roberts, 2002).

□ 2. Παραδοσιακές ιδέες για τη μάθηση

- Η βιβλιογραφία για την προσχολική ηλικία υποστηρίζει δύο σημαντικά ζητήματα που έχουν επηρεάσει και συνεχίζουν να επηρεάζουν την άποψή μας για το παιδί και τη μάθησή του.
- Οι ιδέες αυτές πηγάζουν από τα φιλοσοφικά συγγράμματα της «Εποχής του Διαφωτισμού», στα τέλη του 17ου και αρχές μέχρι και μέσα του 18^{ου} αι. (MacNaughton, 2003).

-
1. Η άποψη των Ρομαντικών επηρέασε το έργο του Γάλλου φιλοσόφου Ρουσσώ (1712-1778) και τους ισχυρισμούς του ότι τα παιδιά είναι από την φύση τους αθώα και μπορεί να μολυνθούν μέσα από την έκθεσή τους στον εξωτερικό κόσμο.
 - Ο Ρουσσώ υποστήριζε ότι αν βιασθούμε να μάθουμε στα παιδιά τον τρόπο που σκέφτονται οι μεγάλοι, τότε κινδυνεύουμε να βλάψουμε το παιδί
 - το παιδί της προσχολικής ηλικίας έχει μια φυσική ροπή για το παιχνίδι, τάση που θα πρέπει να ενισχύεται και να προστατεύεται.

2. Η εναλλακτική άποψη προέρχεται από τις ιδέες του Λοκ (1632-1704), ο οποίος υποστήριξε ότι τα παιδιά γεννιούνται ως «λευκό χαρτί», «χάρτης ενεργός προς απογραφή» ή «κενό δοχείο» και περιμένουν παθητικά να μάθουν πράγματα και να τους γεμίσουν με «γνώση» οι ενήλικες.

- Από μια σύγχρονη άποψη, θεωρείται ότι υπάρχουν μεγάλες αδυναμίες και στις δύο αυτές θεωρήσεις καθώς καμία δεν φαίνεται να επιτρέπει στο παιδί πρωτοβουλίες για τη μάθησή του.
- Επιπλέον, δεν αναγνωρίζεται επαρκώς η σημασία του μαθησιακού πλαισίου, οι μαθησιακές σχέσεις και οι σχέσεις δύναμης ανάμεσα στους ενήλικες και τα παιδιά (Silin, 1995, Walkerdine, 1993).

-
3. Υποστηρίζεται ότι η άποψη του Gessell περί ωριμότητας επηρεάσθηκε από τις ιδέες των Ρομαντικών περί της αθωότητας και της σημασίας του ερεθίσματος που προσφέρει η φύση (MacNaughton 2003:15).
 4. Επιπλέον, οι συμπεριφοριστικές θεωρίες των Watson και Skinner επηρεάστηκαν κυρίως από τον Λοκ (Berk, 2000).

- Οι συμπεριφοριστές θεωρούν ότι η ανάπτυξη καθορίζεται από το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον του παιδιού και το παιδί είναι πιθανόν να επαναλάβει μια συμπεριφορά την οποία οι ενήλικες ή το περιβάλλον τους την ενθαρρύνει.
- Ο συμπεριφορισμός (MacNaughton, 2003:26) είχε σημαντική επίδραση στην ανάπτυξη του παιδιού και στις απόψεις πολλών ερευνητών της προσχολικής ηλικίας για τη μάθηση.
- Ωστόσο, όπως τονίζουν οι Hargreaves και Hargreaves (1997:30), η θεωρία αυτή δεν μπορεί να εξηγήσει πλήρως την περίπλοκη μάθηση και συμπεριφορά που αποκτά ένα παιδί χωρίς εμφανή ενίσχυση, όπως για παράδειγμα η ενσυναίσθηση ή η παραγωγή της γλώσσας.

□ 3. ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΑΘΗΣΗ

- Στην ενότητα αυτή γίνεται μια σύντομη αναφορά στο έργο του Piaget προκειμένου να αναγνωρίσουμε την σημαντική επίδραση και επιρροή που είχαν οι απόψεις του.
- Στην συνέχεια στρέφουμε την προσοχή μας σε σύγχρονες απόψεις για την διαδικασία της μάθησης.

3.1 Ο κονστρουκτιβισμός

- Ο Piaget επικεντρώθηκε στο πώς τα παιδιά αποκτούν τη γνώση και οι ιδέες του βοήθησαν σημαντικά στο να κατανοήσουμε την πρώιμη μάθηση (Penn, 2005: 40).
- Ωστόσο, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι τα αποτελέσματα σε πολλά από τα πειράματά του έχουν επικριθεί και αμφισβητηθεί, επειδή δεν έλαβε υπόψη του το πλαίσιο της μάθησης των παιδιών (Donaldson, 1978).

- Ο Donaldson (1978, 1993) τόνισε την ανάγκη για την ενσωματωμένη μάθηση - δηλαδή τη μάθηση εκείνη που εμπεριέχεται στο πλαίσιο γύρω από το οποίο παίρνουν νόημα οι εμπειρίες των παιδιών.
- Όταν τα παιδιά ασχολούνται με δραστηριότητες οι οποίες είναι ενσωματωμένες στο πλαίσιο τα καταφέρνουν με μεγαλύτερη ευκολία.
- Ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα στο έργο του Piaget είναι η αναγνώριση των σταδίων, μέσα από τα οποία το παιδί γίνεται λογικά σκεπτόμενος άνθρωπος.

- Τα παιδιά σταδιακά δομούν τη σκέψη τους και ο Piaget το περιγράφει ως μια σειρά από σημαντικές αλλαγές ή στάδια εξέλιξης:
-

- *Το αισθησιο-κινητικό στάδιο (0-2 χρόνων): η μάθηση προέρχεται από και μέσα από την φυσική (ή την κινητική) δραστηριότητα*
- *Το προσυλλογιστικό στάδιο (3-7 χρόνων): η φύση της μάθησης είναι διαισθητική*
- *Το στάδιο της συγκεκριμένης σκέψης (8-11 χρόνων): η μάθηση είναι λογική, αλλά εξαρτάται από συγκεκριμένα στοιχεία (πραγματικές εμπειρίες)*
- *Το στάδιο της αφαιρετικής σκέψης (12-15 χρόνων): η μάθηση και η σκέψη εξελίσσονται μέσα από αφηρημένες έννοιες, από γενικευμένους κανόνες, από την εμπειρία*

- Ενώ τα μαθησιακά στάδια (ή της νοητικής ανάπτυξης) του Piaget συσχετίζονται με συγκεκριμένες ηλικίες, ωστόσο διαφέρουν σε κάθε παιδί.
- Ο Piaget (Piaget και Inhelder, 1969) υποστήριξε ότι η μάθηση αποτελείται από μια διαρκή προσπάθεια να προσαρμοστεί κανείς στο περιβάλλον και να καταφέρει την ένταξη και την αφομοίωση.

- Ο Bruner (1990), θεωρούσε ότι η μάθηση είναι μια ενεργός διαδικασία με την οποία οι μαθητές οικοδομούν νέες ιδέες ή έννοιες βάσει της σύγχρονης, αλλά και της παλιάς τους γνώσης (Hargreaves & Hargreaves, 1997).
- Με βάση το έργο του Piaget, ανέπτυξε ένα θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο θεωρεί ότι η μάθηση είναι ένα ισχυρό μέσο με το οποίο μπορεί να αναπαραστήσει κανείς τον κόσμο:

-
- **Ενεργή αναπαράσταση:** σκέψη η οποία βασίζεται μόνο στις πράξεις
 - **Εικονική αναπαράσταση:** η φάση κατά την οποία το παιδί μπορεί να σχηματίσει και να χρησιμοποιήσει εικόνες αντικειμένων, χωρίς την παρουσία των αντικειμένων
 - **Συμβολική αναπαράσταση:** η φάση κατά την οποία το παιδί μπορεί να χρησιμοποιήσει και να σκεφτεί με βάση σύμβολα, όπως είναι οι λέξεις.

-
- Για τον Bruner το παιδί επιλέγει και μετατρέπει την πληροφορία, κατασκευάζει υποθέσεις και παίρνει αποφάσεις. Βασίζεται σε μια γνωστική δομή ή ένα πλαίσιο με το οποίο τα καταφέρνει.
 - Αυτό το μοντέλο μάθησης δίνει σημασία και οργανώνει την εμπειρία, ενώ δίνει τη δυνατότητα να «πάμε πέρα από την πληροφορία που μας δίνεται».

□ 3.2 Πολλαπλή νοημοσύνη

- Ο Gardner (1983) υποστήριξε ότι οι άνθρωποι μαθαίνουν με διάφορους τρόπους και ότι υπάρχουν διαφορετικοί τύποι νοημοσύνης.
- Υποστήριξε ότι κάθε άνθρωπος κατέχει όλους τους τύπους νοημοσύνης, αλλά σε διαφορετικό

- *Ο Gardner εντόπισε τους παρακάτω επτά διαφορετικούς τύπους νοημοσύνης:*
-

- **Σωματική κινητική**
- **Γλωσσική**
- **Λογική και μαθηματική**
- **Μουσική**
- **Οπτική και χωροταξική**
- **Κοινωνική (και διαπροσωπική)**
- **Ατομική (και δια-ατομική)**
- **Νατουραλιστική**

- **Κύριο χαρακτηριστικό στην θεωρία του Gardner είναι, ότι η μάθηση και η νοημοσύνη δεν είναι καθορισμένες.**

-
- Μπορεί να αλλάξουν και αλλάζουν στην πορεία της ζωής ενός ατόμου.
 - Ο Gardner είναι επικριτικός με το σχολικό σύστημα γιατί θεωρεί ότι αναγνωρίζει και προάγει μια περιορισμένη άποψη της νοημοσύνης (ειδικά την λογικο-μαθηματική) .
 - Ένα από τα δυνατά σημεία αυτής της θεωρίας είναι, ότι δίνει έμφαση στην μοναδικότητα της μάθησης για το κάθε παιδί και ότι αναγνωρίζει την πολιτισμική ιδιαιτερότητα που υπάρχει στην μάθηση.

- *Είναι φανερό ότι στην κάθε κοινωνία η νοημοσύνη εκτιμάται με διαφορετικό τρόπο. Οι **Ευρωπαίοι και Αμερικάνοι** (υπερ)εκτιμούν την γλωσσική και λογικο-μαθηματική νοημοσύνη. Σε άλλες κοινωνίες, όπως για παράδειγμα σε κοινότητες της **Βόρειας Ινδίας ή της Δυτικής Αφρικής**, δίνουν ιδιαίτερη σημασία στην μουσική και στην κινητική νοημοσύνη (Penn, 2005: 54).*

□ 3.3 Μεταγνώση

- Η μεταγνώση είναι «η σκέψη για την σκέψη» και αφορά την ικανότητα των παιδιών να αναστοχάζονται την ικανότητά τους να σκέπτονται την μάθησή τους.
- Σήμερα, αυτή η άποψη για τη μάθηση έχει αποκτήσει μεγάλο ενδιαφέρον.
- Ο Brown (1987) παρουσιάζει πώς οι μεταγνωστικές εμπειρίες υποστηρίζουν τη χρήση στρατηγικών ή και τη ρύθμιση της μάθησης.

- Αυτές οι διεργασίες βοηθούν να ρυθμιστεί και να προβλεφθεί η μάθηση. Αποτελούνται από το σχεδιασμό και συντονισμό των γνωστικών δραστηριοτήτων, αλλά και από τον έλεγχο των αποτελεσμάτων αυτών των δραστηριοτήτων.
- Όπως τονίζει επιτυχώς ο David (1999: 5), τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας είναι απίθανο να έχουν αναπτύξει πλήρως νοητικές στρατηγικές όπως είναι η επανάληψη και η οργάνωση της σκέψης τους.
- Ωστόσο, το ζήτημα με την μεταγνώση είναι ότι δεν αναπτύσσεται ξαφνικά στο τέλος της προσχολικής ηλικίας, αλλά βασίζεται στις πρώιμες μαθησιακές σχέσεις που ήδη έχει αποκτήσει το παιδί.

□ 3.4 Κοινωνικός κονστρουκτιβισμός

- Σύμφωνα με την Rogoff (1997: 269) η μάθηση είναι μια διαδικασία βελτίωσης της συμμετοχής κάποιου στο πλαίσιο μιας δραστηριότητας ή και ενός κοινωνικού συστήματος.
- Δηλαδή, μέσα από μια κοινωνικο-πολιτιστική άποψη, οι αναπτυξιακές διαδικασίες δεν αφορούν μόνο τα ίδια τα άτομα, αλλά και τις ομάδες και οτιδήποτε άλλο στατικό.

- Σύμφωνα με μια πολιτισμική προσέγγιση, οι διάφορες κοινωνίες θεωρούν ότι τα παιδιά παίρνουν μέρος σε κάποιες δραστηριότητες στην παιδική τους ηλικία, με μεγάλες χρονικές αποκλίσεις
- και μπορεί να δρουν σύμφωνα με κάποιο αναπτυξιακό «χρονοδιάγραμμα», ενώ την ίδια στιγμή η ίδια δραστηριότητα, σε μια άλλη κοινωνία μπορεί να θεωρηθεί πρωτοφανής ή ακόμη και επικίνδυνη.

-
- *Μια ομάδα από Γιαπωνέζους επισκέπτες παιδαγωγούς είχαν εντυπωσιαστεί αλλά και φοβηθεί όταν είδαν τρίχρονα και τετράχρονα παιδιά να χρησιμοποιούν κάποια εργαλεία.*
 - *Οι επισκέπτες στην πραγματικότητα ήταν τόσο επικεντρωμένοι στους πιθανούς κινδύνους που μπορούσαν να προκύψουν από την χρήση αυτών των εργαλείων, που δεν ήταν σε θέση να προσέξουν ότι τα παιδιά είχαν ήδη αποκτήσει μεγάλη δεξιότητα στην χρήση τους (Rogoff, 2003:4).*

-
- Η Rogoff προειδοποιεί για τους κινδύνους που υπάρχουν, όταν οι ερευνητές κάνουν υποθέσεις ή γενικεύσεις για τις πρακτικές που ασκούνται σε άλλες κοινότητες, ενώ βασίζονται σε «έρευνα από την καθημερινότητα της κοινότητας του ίδιου του ερευνητή» (2003:30).
 - Δίνεται μεγάλη σημασία στην κοινωνική αλληλεπίδραση και στην υποστήριξη που παρέχεται στον μαθητή, κάτι το οποίο διαφέρει από τον «μοναχικό επιστήμονα» του Piaget (1954) και υποστηρίζεται ότι ο μαθητής είναι κοινωνικός κατασκευαστής της γνώσης του (Rogoff, 2003).

- ~~□ Ο Vygotsky (1978) υποστηρίζει, ότι μια ομάδα που εργάζεται μαζί μπορεί να οικοδομήσει τη γνώση σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ότι μπορεί ένα άτομο που εργάζεται σε αυτήν την ομάδα ξεχωριστά.~~
- Επομένως η γνώση εξαρτάται από την αλληλεπίδραση της ομάδας.
- Τα άτομα τα οποία εργάζονται μαζί με άλλους που ενδεχομένως έχουν περισσότερες γνώσεις, μπορούν να «δανειστούν» από αυτούς τόσο κατανόηση για κάποιες δραστηριότητες, όσο και ιδέες προκειμένου να επιτύχουν κάτι καλύτερα (Wray και Medwell, 1998: 8).

- *«Η νοητική ανάπτυξη των παιδιών θεωρείται συνεργατικά - συμβαίνει μέσα από την καθοδηγούμενη συμμετοχή σε κάποια κοινωνική δραστηριότητα με συνεταίρους, οι οποίοι υποστηρίζουν και προωθούν την κατανόηση του παιδιού, αλλά και τις δεξιότητες που πρέπει να αποκτήσει στα πλαίσια του πολιτισμού του»
(Rogoff 1990).*

□ 3.5 Η αναρρίχηση

- Η Wood κ.α. (1976) ήταν οι πρώτοι που χρησιμοποίησαν τον όρο «αναρρίχηση», ως μια μεταφορά για τη διαδικασία με την οποία ο ενήλικας βοηθά ένα παιδί να καταφέρει να κατορθώσει κάτι, πέρα από τις ατομικές του δυνατότητες.
- Μέσα από τη διαδικασία της αναρρίχησης, ο ενήλικας καθοδηγεί και στηρίζει το παιδί να μάθει, οικοδομώντας πάνω σε αυτά που ήδη γνωρίζει και μπορεί να κάνει (Bruner, 1978; Tharp και Ballimore, 1991; Wells, 1978; Wood κ.α.1976).

-
- **Ο Bruner (1978)** συνδέει την «αναρρίχηση» σχεδόν αποκλειστικά με την ιδέα του Vygotsky για τη «ζώνη της επικείμενης ανάπτυξης» (ZBA), η οποία είναι ένα μοντέλο που εξηγεί τον μηχανισμό με το οποίο η κοινωνική αλληλεπίδραση βοηθά την νοητική ανάπτυξη.

 - **Η Rogoff (1998:689)** σχολιάζει την συγκεκριμένη σύνδεση που υπάρχει μεταξύ της ZBE και της αναρρίχησης, καθώς πολλά από τα αρχικά συγγράμματα και τις έρευνες γύρω από την αναρρίχηση αφορούσαν την δύναμη και τον έλεγχο που ασκείται από τον ενήλικα.

- **Οι Berk και Winsler (1995) αναπτύσσουν μια θεωρία για την αναρρίχηση, όπου το επίκεντρο βρίσκεται στην από κοινού επίλυση προβλημάτων και στην ενδο-αντικειμενικότητα.**
- **Υποστηρίζουν ότι «η ενδο-αντικειμενικότητα δημιουργεί το κοινό έδαφος για την επικοινωνία, καθώς ο κάθε εταίρος προσαρμόζεται στην θέση του άλλου» (1995: 27).**
- **Ο Jordan (2004, 32) αναλύει τη σημαντική διαφορά στα πλαίσια της αναρρίχησης, όπου ο ενήλικας αντιμετωπίζεται ως ο ειδικός και στην από κοινού οικοδόμηση της μάθησης, όπου υπάρχει συνεργασία ανάμεσα στον ενήλικα και το παιδί.**

- Η έμφαση δίνεται στην από κοινού οικοδόμηση της μάθησης και θεωρεί το παιδί ως το δυνατό παίκτη σε αυτό που πρόκειται να μάθει
- Ο Jordan υποστηρίζει ότι όταν τα παιδιά εμπλέκονται στην από κοινού οικοδόμηση της μάθησης, γίνονται ολοκληρωμένα μέλη της κοινότητας της μάθησης, μέσα από την αποδοχή μιας μεγαλύτερης υπευθυνότητας για τη δική τους μάθηση (Wenger, 1998).

□ 4. Η μάθηση ως σχέση και ως προδιάθεση

- Οι σχέσεις που αναπτύσσουν τα παιδιά με τη μητέρα και τους «άλλους σημαντικούς» ανθρώπους-συμπεριλαμβανομένου της οικογένειας και του εαυτού τους- συνθέτουν τη βάση του κοινωνικού τους κόσμου και είναι εξαιρετικά σημαντικές καθώς οικοδομούν και υποστηρίζουν τη μάθησή τους.
- Ο Bruner(1986) υποστήριξε, ότι η μάθηση σε περισσότερους χώρους είναι μια διαδικασία κοινωνική. Πρόκειται δηλαδή για ένα μοίρασμα με τον πολιτισμό.

-
- Το μαθησιακό μονοπάτι που ακολουθούν πολλά παιδιά από τη γέννησή τους ως και τα οκτώ τους χρόνια, είναι μια σταδιακή μετάβαση από την αλληλοεξάρτηση στην ανεξαρτησία και από μια επικέντρωση από το προσωπικό νόημα, στο δημόσιο νόημα (Anning και Edward,2006).

 - Αναγνωρίζεται η αξία της γονεϊκής εμπλοκής, καθώς «οι γονείς συνήθως προσαρμόζουν την αλληλεπίδρασή τους και την δομή του παιδικού περιβάλλοντος με τρόπο ώστε να παρέχουν υποστήριξη στη μάθηση»(Rogoff, 1990: 12).

□ Αυτή η «αλληλο-αντικειμενικότητα» είναι σημαντική για τη μάθηση για δύο λόγους.

1. «Το παιδί χρησιμοποιεί τους άλλους για να κατανοήσει τον κόσμο» (Gopnik κ.α. 1999: 34) και
2. μέσα σε αυτό το σωματικό και ψυχολογικό όριο που υπάρχει ανάμεσα στους συμμετέχοντες, αναπτύσσονται στρατηγικές με τις οποίες συντονίζεται ο ένας με τον άλλον (Trebarthen, 1993), καθώς και η προδιάθεση για μάθηση (Anning και Edwards, 2006).

- Η Dowling (2005) αναφέρει επτά αρχές για το πώς θα πρέπει να είναι δομημένο το περιβάλλον προκειμένου να προωθήσουμε τη μάθηση των παιδιών:
- Δυνατότητα να ασχοληθούν με δραστηριότητες και με καταστάσεις που τους ενδιαφέρουν και που τους κινούν την περιέργεια
- Πρόσβαση σε μια ποικιλία από δυνατότητες, οι οποίες να είναι διαρκώς διαθέσιμες
- Χώρος μέσα και έξω ώστε να μετακινούνται και να κάνουν πράγματα χωρίς να τους ενοχλούν οι άλλοι

-
- Χρόνος για να εξασκηθούν και να εφαρμόσουν αυτά που έχουν μάθει, να ανακαλύψουν και να πειραματιστούν εις βάθος, να ακολουθήσουν τα ενδιαφέροντα και τις αποφάσεις τους και να κάνουν διασυνδέσεις
 - Δυνατότητα σύνδεσης των εμπειριών τους στο σπίτι, με τις εμπειρίες τους από το χώρο του σχολείου
 - Δυνατότητες για να εξασκήσουν τη σκέψη τους γύρω από ιδέες, με λέξεις και εικόνες
 - Δυνατότητες να σκέφτονται σχετικά με τον πολιτισμό και τη γλώσσα τους

Η Dowling μέσα από τα ερευνητικά της ευρήματα υποστηρίζει μια σειρά από 15 πιθανές διαδραστικές απαντήσεις που θα πρέπει να δίνει ένας ενήλικας:

- Να συνδέεται με αυτό που λέει το παιδί
- Να δείχνει πραγματικό ενδιαφέρον
- Να σέβεται τις αποφάσεις των παιδιών και τις επιλογές τους,
- Να προσκαλεί τα παιδιά να διευρύνουν, να συμπεραίνουν,
- Να προσφέρουν τη δική τους εμπειρία
- Να ξεκαθαρίζουν τις ιδέες τους

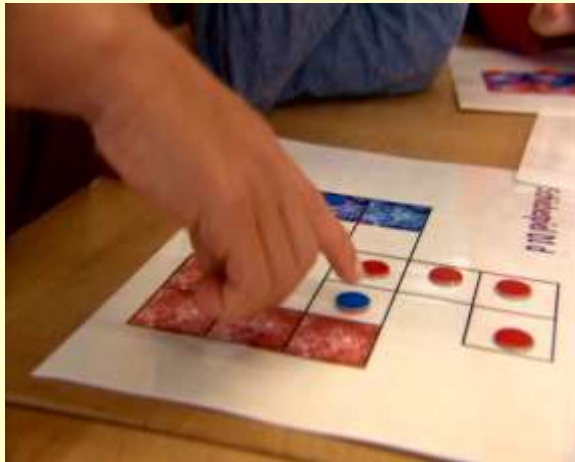
-
- **Να υποδηλώνουν κάτι, να υπενθυμίζουν**
 - **Να χρησιμοποιούν την ενθάρρυνση για να σκέφτονται περισσότερο**
 - **Να προσφέρουν μια εναλλακτική λύση**
 - **Να διαλογίζονται, να ανταποδίδουν**
 - **Να ρωτούν με ανοιχτές ερωτήσεις**
 - **και να σκέφτονται με βάση τις θεωρίες(Dowling, 2005).**

 - *Η διαδικασία αφορά την ενεργό συμμετοχή με τα παιδιά και την συζήτηση αληθινών θεμάτων που έχουν σημασία για όλους τους συμμετέχοντες.*

□ 5. ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΚΑΙ Η ΜΑΘΗΣΗ

- Είναι γνωστό ότι το παιχνίδι είναι σημαντικό τόσο για τα παιδιά όσο και για τους ενήλικες.
- Το παιχνίδι είναι ένα δημιουργικό μέσο που δίνει στους ανθρώπους την δυνατότητα να βγουν έξω από τον πραγματικό κόσμο και την εργασία, να χαλαρώσουν ή να εστιάσουν την προσοχή τους σε κάτι διαφορετικό.
- Ωστόσο, για τα μικρά παιδιά το παιχνίδι είναι κάτι παραπάνω από δημιουργία - είναι η βάση όλης τους της μάθησης (Bruce, 2001; Moyles, 2005; Wood & Attfield, 2005).

- Ενώ η κατανόηση του παιχνιδιού είναι σημαντική για τη μάθηση στην προσχολική ηλικία και αποτελεί μια από τις βασικές αρχές αγωγής και εκπαίδευσης για τα παιδιά, ωστόσο, το παιχνίδι στην πραγματικότητα είναι δύσκολο να το ορίσει κανείς.
- Οι γνώσεις που έχουμε για το παιχνίδι και για την σημασία του στην προσχολική ηλικία θα εξαρτηθεί κατά πολύ από τον πολιτισμό και από τις κοινωνικές δομές των παιδιών (Sayeed & Guerin, 2000; Wood, 2007).

- Ωστόσο, μέσα από τον ορισμό του παιχνιδιού, υπάρχουν δύο βασικά ερωτήματα που θα πρέπει να απαντηθούν:

1. Τι είναι παιχνίδι;
2. Σε τι ωφελεί το παιδί το παιχνίδι;

- Το παιχνίδι μπορεί να είναι τόσο σκόπιμο και στοχευόμενο, όσο και ελεύθερο και φαινομενικά χωρίς νόημα. Μπορεί να χαρακτηρίζεται από επικεντρωμένο σε κίνητρο, ως και παιχνίδι δημιουργικής συμπεριφοράς ή απλά να φαίνεται σαν κάτι εντελώς άσκοπο.

-
- Οι Wood και Attfield υποστηρίζουν ότι, οι αντιπαραθέσεις γύρω από τον ορισμό του παιχνιδιού έχουν συνεισφέρει ελάχιστα στο να επιβεβαιώσουν τις απόψεις, ότι τα παιδιά μαθαίνουν μέσα από το παιχνίδι ή ότι το πρόγραμμα που βασίζεται στο παιχνίδι είναι το καλύτερο ή ότι είναι η μόνη προσέγγιση στην προσπάθειά μας να στηρίξουμε την μάθηση στην προσχολική ηλικία (2005:2)

 - Θεωρούν ότι το παιχνίδι εξαρτάται από το πλαίσιο και ότι μπορεί να μην είναι πάντα μια θετική εμπειρία για τα πολύ μικρά παιδιά στο σχολείο καθώς έρχονται αντιμέτωπα με ένα μεγάλο και πολλές φορές εχθρικό προς αυτά παιδότοπο, γεμάτο με μεγαλύτερα παιδιά.

□ Απαντώντας στην δεύτερη ερώτηση, οι Wood και Attfield (2005:6) συνοψίζουν τις εμπειρίες που μπορεί να προσφέρει το παιχνίδι στο παιδί:

- Το παιχνίδι είναι ένα προσωπικό κίνητρο το οποίο σχετίζεται με την ικανοποίηση που αποκομίζεται κατά τη δραστηριότητα και δεν εξαρτάται από βασικές ανάγκες, κίνητρα και κοινωνικές επιταγές
- Οι παίκτες ασχολούνται περισσότερο με την δραστηριότητα παρά με τους στόχους. Οι στόχοι επιβάλλονται από τους ίδιους, ενώ η συμπεριφορά των παικτών είναι αυθόρμητη.
- Το παιχνίδι γίνεται με γνωστά αντικείμενα ή μέσα από την ανακάλυψη καινούργιων αντικειμένων. Τα παιδιά δίνουν το δικό τους νόημα στις δραστηριότητες, ενώ ελέγχουν τα ίδια αυτές τις δραστηριότητες.

- Οι δραστηριότητες στην διάρκεια του παιχνιδιού μπορεί να είναι φανταστικές
-

- Το παιχνίδι δεν έχει κανόνες που να επιβάλλονται από έξω και οι κανόνες που υπάρχουν μπορούν να αλλάξουν, αν το θελήσουν οι παίκτες.

- Το παιχνίδι απαιτεί την ενεργό συμμετοχή των παικτών

- Η βασική αρχή εδώ πρέπει να είναι ότι τα παιδιά είναι κυρίαρχοι του παιχνιδιού τους.
-

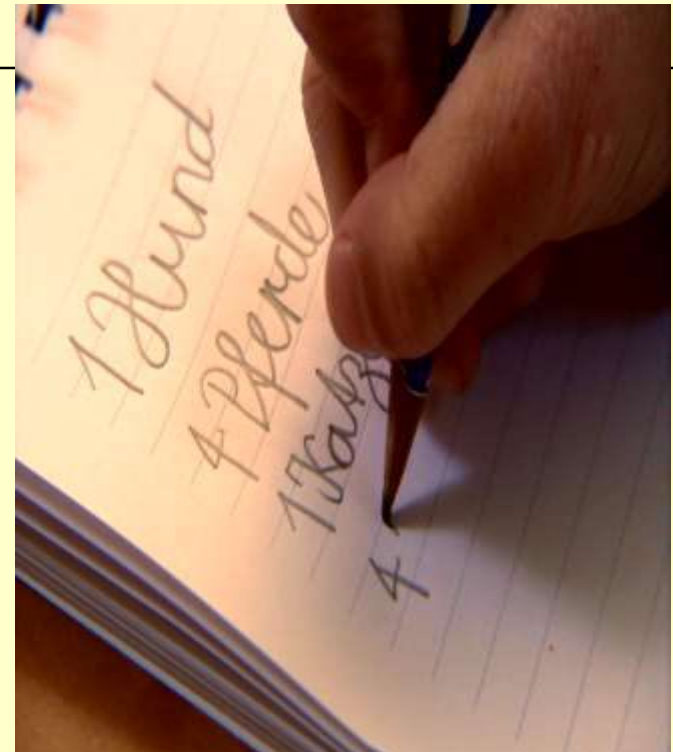
- Όπως τονίζουν οι Wood και Attfield:

- Στην προσπάθειά μας να καταλάβουμε και να κατηγοριοποιήσουμε το παιχνίδι, μπορεί να παραβλέψουμε το γεγονός ότι τα παιδιά δίνουν το δικό τους ορισμό στο παιχνίδι.

- Δημιουργούν ρόλους, χρησιμοποιούν σύμβολα, επαναπροσδιορίζουν αντικείμενα και καθορίζουν την πράξη μέσα από την διαπραγμάτευση και μέσα από τα κοινώς αντιληπτά νοήματα. Το παιχνίδι δεν είναι απλά φαντασία.

- Τα παιδιά μπαίνουν στο παιχνίδι και βγαίνουν από αυτό, καθώς η γνώση και η κατανόησή τους αποκομίζεται μέσα από άλλους τομείς της ζωής τους (Wood & Attfield, 1996: 85).
- Οι ειδικοί της προσχολικής ηλικίας και οι θεωρητικοί που ασχολούνται με το πλαίσιο της προσχολικής αγωγής, έχουν υπερασπιστεί τον ρόλο του παιχνιδιού από το τέλος του 19ου και του 20ου αιώνα
- Σύγχρονες μελέτες παρατήρησης (Broadhead, 2004; Nutbrown, 1999, 2006), μας έχουν δώσει περισσότερα στοιχεία για το πώς εξελίσσεται η κοινωνική και νοητική ανάπτυξη των παιδιών κατά την διάρκεια του παιχνιδιού.

- Οι θεωρίες κοινωνικού κονστρουκτιβισμού, όπως του Vygotsky (1993, Smith & Cowie, 2003) έχουν βοηθήσει στην κατανόηση για την σημασία του παιχνιδιού.
- Επιπλέον, σύγχρονες νευρο-επιστημονικές έρευνες για την ανάπτυξη του εγκεφάλου στα βρέφη (Perry, 1996, στους Mustard και McCain, 1999), επιβεβαιώνουν τον ουσιαστικό ρόλο του παιχνιδιού στην δημιουργία νευρωνικών συνάψεων στον εγκέφαλο, ενώ και η επίδραση των συναισθημάτων στην νοητική ανάπτυξη έχει πλέον γίνει ξεκάθαρα κατανοητή

- Τα μικρά παιδιά ως ενεργητικοί μαθητές (τόσο στο μυαλό, όσο και στο σώμα), τους είναι εύκολο να μαθαίνουν μέσα από συγκεκριμένες εμπειρίες και υλικά. Ωστόσο, για την ίδια γνώση, ένα μοντέλο διδασκαλίας ως μέσο μετάδοσης κρίνεται ακατάλληλο (Donaldson, 1978)
- Το παιχνίδι προσφέρει το πλαίσιο εκείνο μέσα από το οποίο τα παιδιά αναπτύσσουν τις έμφυτες τάσεις τους για υπομονή, συνεργατικότητα, επίλυση προβλημάτων, υπευθυνότητα και ανεξαρτησία (Moyles, 2005).

- Τι συμβαίνει όταν η μάθηση ταυτίζεται με το παιχνίδι και την εμπειρία;
- Ποιο ρόλο παίζει η έμφυτη τάση για παιχνίδι σε σχέση με την εξερεύνηση, τη μάθηση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων;

Vygotsky (1987)

Μέσα από το παιχνίδι τα παιδιά μαθαίνουν να δρουν και να σκέφτονται μέσα στο γνωστικό κόσμο

- **Εξερευνούν καινούργιους κόσμους και καλλιεργούνται μέσα από τη δύναμη της φαντασίας τους.**
- **Βοηθά τα παιδιά να δρουν στην δική τους ΖΒΑ**
- **Παιχνίδι - ανώτατη μορφή εξέλιξης στην προσχολική ηλικία**

Piaget(1951)

Παιχνίδι:

- διαδικασία μάθησης
- μέσο για να αποκτήσουν δεξιότητες
- υλοποίηση μιας «αυθεντικής» αφομοίωσης
- έκφραση υποκειμενικών συναισθημάτων

Calabrese(2003):

Συμβολικό - κοινωνικοδραματικό παιχνίδι → διευκολύνει την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού

□ 5.2 Περιβάλλον για παιχνίδι και μάθηση

□ Παράγοντες που επηρεάζουν το παιχνίδι-περιβάλλον (Dempsey & Frost,1993):

1. Αριθμός παιδιών
2. Φύλο-στερεότυπα παιχνίδια
3. Κουλτούρα
4. Οικονομικοκοινωνική κατάσταση
5. Διαθέσιμα υλικά
6. Διαρρύθμιση τάξης

-
- Όλοι αυτοί οι παράγοντες δημιουργούν μοναδικά περιβάλλοντα μάθησης
 - «Το περιβάλλον μπορεί να ενθαρρύνει και να υποστηρίξει το παιχνίδι, μπορεί όμως και να εμποδίσει το παιχνίδι»
 - «Για να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον που να οδηγεί σε ποιοτικές εμπειρίες, εξερεύνηση και παιχνίδι, πρέπει τα άτομα να ενθαρρύνονται να δράσουν, να εξερευνήσουν, να περιεργαστούν, να μεταβάλουν και να περιγράψουν το φαινόμενο που διερευνούν»

□ 5.3 Παιχνίδι και παιδαγωγική αποτελεσματικότητα

- Ο Sutton-Smith (1997) παρέχει μια περιεκτική επισκόπηση των ερευνητικών μελετών τα τελευταία σαράντα χρόνια που προσπαθούν να σχεδιάσουν τις αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές στο παιχνίδι και την κατανόηση του ρόλου του στην μάθηση και ανάπτυξη.
- Τα συμπεράσματα δείχνουν, ότι μέσω του παιχνιδιού, τα παιδιά καταδεικνύουν βελτιωμένη λεκτική επικοινωνία, υψηλά επίπεδα των κοινωνικών και αλληλεπιδραστικών των δεξιοτήτων, δημιουργική χρήση των υλικών παιχνιδιού, των ικανοτήτων επίλυσης προβλήματος, των επινοητικών και διάφορων δεξιοτήτων σκέψης.

-
- Τέτοιες θετικές εκβάσεις έχουν και περαιτέρω οφέλη
 - Τα παιδιά αναπτύσσουν θετικό αυτοσεβασμό, ένα προσανατολισμό «υπεροχής» στην εκμάθηση και υψηλά επίπεδα κοινωνικής και γνωστικής ικανότητας.
 - Οι δεξιότητες των παιδιών και οι προτιμήσεις στο παιχνίδι τους συσχετίζονται με την αναπτυξιακή εξέλιξη στην κοινωνική, γνωστική και ψυχοκινητική ικανότητα. (Sutton-Smith, 1997)
 - Το παιχνίδι διευκολύνει τη μεταφορά της γνώσης και των δεξιοτήτων μεταξύ των διαφορετικών πλαισίων.

- Τα παιδιά θα πρέπει να οικοδομήσουν τη γνώση του παιχνιδιού προκειμένου να είναι επιτυχείς παίκτες.
-

- Για παράδειγμα:

- Γνώση γι' αυτό που παίζεται με π.χ ιδέες, ρόλοι, συστηματική έρευνα, έννοιες
- Γνώση για τις δομές στα επεισόδια κάθε παιχνιδιού, π.χ κανόνες της εισόδου και της συμπεριφοράς, κανόνες σχετικά με τους ρόλους, την πλοκή, τη σειρά, τα σύμβολα και τις αλληλεπιδράσεις
- Γνώση για το πώς να στηρίξει το παιχνίδι μέσω των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων και των σχέσεων
- Γνώση για το πώς να χρησιμοποιήσει και να ερμηνεύσει τα σημάδια και τα σύμβολα

-
- Το παιχνίδι των παιδιών προχωρά στην πολυπλοκότητα και την πρόκληση.
 - Η συνεργατική έρευνα του Broadhead (2004) έδειξε την εξέλιξη της κοινωνικότητας και της συνεργασίας των σχέσεων μεταξύ του παιχιδιού και της γνωστικής ανάπτυξης
 - .Ο Broadhead (2004) ανέπτυξε την κοινωνική συνέχεια του παιχιδιού (Social Play Continuum) ως ένα μεθοδολογικό εργαλείο για την παρατήρηση, την κωδικοποίηση, και την ανάλυση του παιχιδιού, ενσωματώνοντας βίντεο και φωτογραφικά στοιχεία.

-
- Το παιχνίδι μπορεί να γίνει πιο πνευματικό και κοινωνικά απαιτητικό, με τα παιδιά να ελέγχουν τα επίπεδα πολυπλοκότητας, αμοιβαιότητας και τον καθορισμό επίλυσης προβλήματος μέσω της γλώσσας, της δράσης και της αλληλεπίδρασης με τους συνομήλικους.

 - Η Social Play Continuum υποστήριξε την χαρτογράφηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και των δεικτών της εξέλιξης εντός και εκτός του αναλυτικού προγράμματος, την υποστήριξη της μάθησης μέσα από το παιχνίδι και της ενδυνάμωσης του μαθησιακού περιβάλλοντος με τρόπους που να ανταποκρίνονται στις επιλογές, τα συμφέροντα των παιδιών και τα θέματα των παιχνιδιών.

- Η μάθηση μέσα από το παιχνίδι είναι κοινωνικά μεσολαβητική και οικοδομιστική.

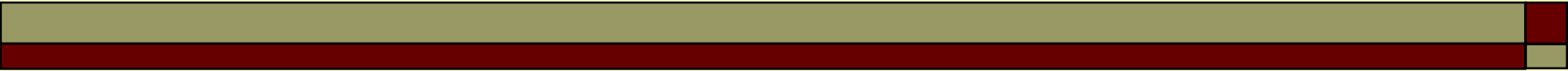
- Καθώς τα παιδιά μετακινούνται μεταξύ του «καθαρού παιχνιδιού» (επιλεγμένο από το παιδί και κυρίως ελεγχόμενο και σκηνοθετημένο από το παιδί), και των πλαισίων εκτός παιχνιδιού συμβαίνουν γνωστικές μεταβολές και συνδέσεις μεταξύ της γνώσης και της εμπειρίας.
- Στο παιχνίδι τα παιδιά αναπαράγουν τις πολιτιστικές γνώσεις και δεξιότητες που αποκτώνται στα επίσημα και άτυπα πλαίσια (σπίτια, κοινότητες, νηπιαγωγείο, σχολείο).
- Το παιχνίδι προβλέπει χώρους για την πολιτιστική παραγωγή, επειδή συχνά τα παιδιά δημιουργούν νέες έννοιες και σχέσεις που έχουν οικοδομηθεί κοινωνικά
- Οι παιγνιώδεις δραστηριότητες δημιουργούν ένα δυναμικό χώρο όπου τα παιδιά μπορούν να επιλέγουν, να ελέγχουν υλικά και γεγονότα και να βιώνουν μια παιδοκεντρική αυτονομία(Wood, 2009).

□ 6. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΥ

- Αν όντως τα παιδιά φτιάχνουν το παιχνίδι μόνα τους, είναι σωστό για τους ενήλικες να ασχολούνται με αυτό?
- **Αναπόφευκτα, αφού οι επαγγελματίες παιδαγωγοί οργανώνουν το μαθησιακό περιβάλλον για τα παιδιά μέσα σε έναν χώρο, το παιχνίδι θα υπόκειται στους περιορισμούς του χώρου, του χρόνου και των πόρων, τόσο των ανθρώπινων όσο και των φυσικών.**
- **Μια σειρά από κανόνες για τη νηπιαγωγό από μια ομάδα παιδιών ηλικίας τεσσάρων με πέντε ετών στην Ελβετία, μας δίνουν μια ενδιαφέρουσα άποψη για την γνώμη που έχουν τα παιδιά:**
- **Ο πρώτος κανόνας λέει «μην μπλέκεστε στο παιχνίδι μας» (Dagis, 2006).**

- Ωστόσο οι Wood και Attfield (2005:46) υποστηρίζουν τον ρόλο των γονέων, ως οι πρώτοι «συμπαίκτες» των παιδιών και δίνουν έναν κεντρικό ρόλο στον επαγγελματία παιδαγωγό, ως τον άνθρωπο που εμπλουτίζει και υποστηρίζει τη σκέψη του παιδιού.
- Διακρίνουν επτά αρχές για το ρόλο του ενήλικα καθώς αλληλεπιδρά με τα παιδιά την ώρα του παιχνιδιού:

-
- Υποστήριξη και ανταπόκριση στις ανάγκες των παιδιών και στις δυνατότητές τους

 - Υποστήριξη στις δεξιότητες των παιδιών ως παίκτες και ως μαθητές
 - Εμπλουτισμός του περιεχομένου του παιχνιδιού τους
 - Να υποστηρίζουν τις ιδέες τους και να κάνουν προτάσεις για συμπληρωματικές ιδέες και ερεθίσματα
 - Ευκαιρίες στα παιδιά να επεκτείνουν και να αναπτύσσουν τα δικά τους θέματα
 - Υπευθυνότητα για το επίπεδο ανάπτυξης του παιδιού ως προς το παιχνίδι
 - Ευαισθητοποιημένοι ως προς τις ιδέες των παιδιών και υποστήριξη στην έκφρασή τους.

- Η Wood (2004:19) θεωρεί ότι το κοινωνικο-πολιτιστικό μοντέλο διδασκαλίας της μάθησης υποστηρίζει την ανάπτυξη ως την «παιδαγωγική του παιχνιδιού», την οποία ορίζει:
-

- Τον τρόπο με τον οποίο οι επαγγελματίες παιδαγωγοί φροντίζουν να αναπτυχθεί διάθεση για παιχνίδι και δραστηριότητες που βασίζονται στο παιχνίδι, οργάνωση τόσο του παιχνιδιού, όσο και του μαθησιακού περιβάλλοντος και παιδαγωγικές τεχνικές και στρατηγικές που υποστηρίζουν ή ενισχύσουν τη μάθηση μέσα από το παιχνίδι.

- Οι Wood και Attfield (2005:159) θεωρούν, ότι ο επαγγελματίας της προσχολικής αγωγής έχει ένα σημαντικό ρόλο προκειμένου να υποστηρίξει την ανάπτυξη και μάθηση των παιδιών μέσα από το παιχνίδι, υπό το πλαίσιο εκείνο όπου «το παιχνίδι μπορεί να γίνει η βασική μορφή δραστηριότητας».

- Οι Dockett και Fleer (1999) διακρίνουν στο ρόλο του ενήλικα μια κατηγοριοποίηση με σκοπό την υποστήριξη του παιδικού παιχνιδιού και προτείνουν:
- ο έμμεσος τρόπος είναι ο κυρίαρχος (οργάνωση των πόρων, του χώρου και του χρόνου)
- ο άμεσος τρόπος (ο ενήλικας συμμετέχει ως παίχτης - αλληλεπίδραση κατά την διάρκεια του παιχνιδιού) και
- ενδιάμεσος ρόλος ως βοηθός και μεσολαβητής (ερμηνευτής των θεμάτων του παιδικού παιχνιδιού).

-
- Η Vivien Gussin Paley (1990) για το ρόλο του παιδαγωγού επισημαίνει ότι ενώ η εμπλοκή του στο παιχνίδι θα πρέπει να ενθαρρύνεται, ωστόσο δεν θα πρέπει εκείνος να καθοδηγεί την πράξη.

 - Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το νηπιαγωγείο (Jones και Nimmo, 1994 στον Fraser, 2000) θα πρέπει να έχει επίκεντρο το παιδί, να τονίζει τη σημασία της συνεργασίας ανάμεσα στους ενήλικες και τα παιδιά, προκειμένου να εργάζονται πάνω σε κοινά ενδιαφέροντα και ιδέες.

-
- Για τους παιδαγωγούς είναι εύκολο να μείνουν προσκολλημένοι στο πρόγραμμα διδασκαλίας, γιατί είναι κάτι το οποίο μπορούν να ελέγξουν πιο εύκολα, απ' ότι τα παιδιά.
 - Ωστόσο, το πρόγραμμα διδασκαλίας σε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον - δεν είναι μόνο αυτό που έχει λογικά προγραμματιστεί να συμβεί, αλλά κυρίως αυτό που πραγματικά συμβαίνει. (Jones και Nimmo, στον Fraser, 2000: 122).

□ Επομένως το πρόγραμμα διδασκαλίας θα πρέπει να αρχίζει με παρατηρήσεις στο παιχνίδι των παιδιών και με ~~την καταγραφή της παρούσας κατάστασης.~~

□ Ο παιδαγωγός στη συνέχεια να επιλέγει μια σειρά από ιδέες που έχουν αναγνωριστεί ότι είναι ενδιαφέρουσες για τα παιδιά.

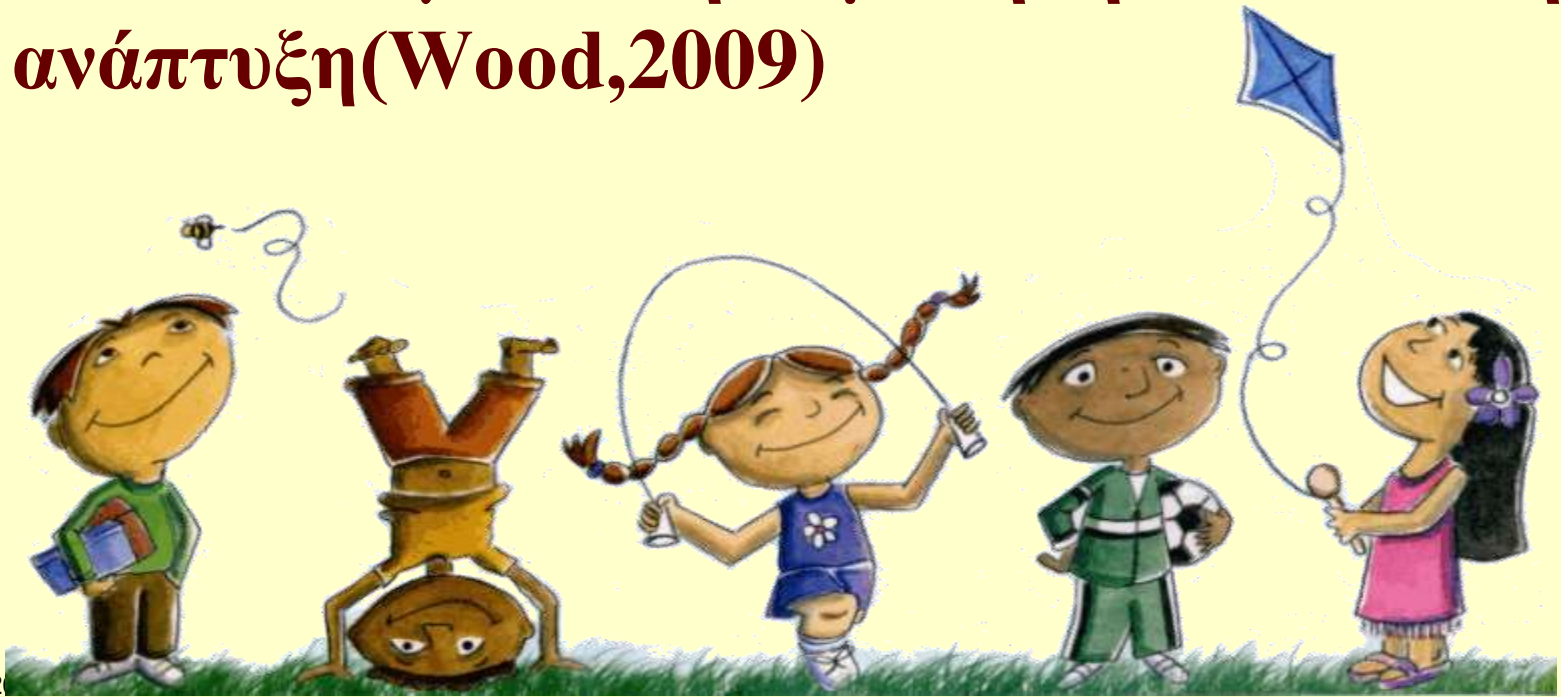
□ Ο σχεδιασμός βασίζεται σε αυτές τις ιδέες και στην κατανόηση, ότι το πρόγραμμα θα πρέπει να καθοδηγείται από τα ίδια τα παιδιά (Brooker, 2008)

- Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αναπτύξουν κριτική αντίληψη στις διαφορετικές μορφές του παιχνιδιού
- Τι σημαίνουν για τα άτομα και τις ομάδες των παιδιών
- Ποια είναι τα ρεπερτόρια των δραστηριοτήτων μέσω του παιχνιδιού
- Τα βασικά ζητήματα για τους εκπαιδευτικούς παιδιών προσχολικής ηλικίας είναι τα ακόλουθα
- Προοπτικές μέσα από το παιχνίδι των παιδιών, όπως θέματα δύναμης, ελέγχου, ένταξης και αποκλεισμού
- Να γνωρίζουν κριτικά τις διαφορές των παιδιών ως προς τη φυλή, την εθνικότητα, το φύλο, τη γλώσσα, την κοινωνική τάξη, τις ειδικές ή πρόσθετες ανάγκες, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις και την σεξουαλικότητα

- Να δίνουν χρόνο στο παιχνίδι ώστε να αναπτυχθεί η πρόκληση και η πολυπλοκότητα.

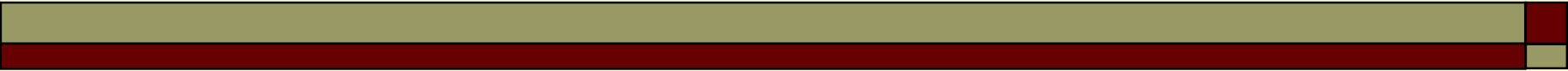
- Εξασφάλιση της συνέχειας ανάμεσα στον παιδαγωγό που κατευθύνει τις δραστηριότητες και στο παιδί ως υλοποιητή των δραστηριοτήτων
- Εξασφάλιση της εξέλιξης στις ικανότητες των παιδιών ως παίκτες κι ως εκπαιδευόμενοι
- Δημιουργία πλαισίων συνεργασίας για την εκτίμηση και την αξιολόγηση
- Εξασφάλιση της συμμετοχής των παιδιών στον προγραμματισμό πτυχών του παιχνιδιού τους και της εργασίας τους.
- Εξασφάλιση συμμετοχής των παιδιών στον προγραμματισμό της μάθησης, τον καθορισμό στόχων, καθώς και την ανασκόπηση των επιτευγμάτων τους σε συνεργασία με τους συμμαθητές και τους ενήλικες

- Ερευνητικά δεδομένα μας καταδεικνύουν, ότι οι διαφορετικές μορφές παιχνιδιού είναι όχι μόνο πολύτιμες, αλλά ουσιαστικά πλαίσια για τη μάθηση και την ανάπτυξη(Wood,2009)

□ ΕΠΙΛΟΓΙΚΑ

- Στην εισήγησή μας αναφερθήκαμε σε κάποιες θεωρίες που αφορούν το πώς μαθαίνουν τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας και πώς αυτές οι θεωρίες επιδρούν στην πρακτική μας.
- Αναλογιστήκαμε το ρόλο του παιχνιδιού στο πρόγραμμα διδασκαλίας της προσχολικής αγωγής και εκπαίδευσης και αναγνωρίσαμε το γεγονός ότι δεν υπάρχει πλήρης συμφωνία στον τομέα της προσχολικής αγωγής και εκπαίδευσης ως προς το ποια είναι η κατάλληλη πρακτική.
- Οι απόψεις μας επηρεάζονται από τις δικές μας προσωπικές ιστορίες, από την κουλτούρα και από την εμπειρία μας.

-
- ~~Ωστόσο, αυτό που είναι ξεκάθαρο είναι, ότι οι προσωπικές ιδεολογίες των παιδαγωγών θα φανούν στην πράξη:~~
 - στον τρόπο με τον οποίο οργανώνονται οι πόροι και το περιβάλλον
 - στον χρόνο που αναλογεί για την κάθε δραστηριότητα
 - στον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται η ημέρα
 - στη φύση και στο βαθμό που υπάρχει αλληλεπίδραση ανάμεσα στους ενήλικες και τα παιδιά και
 - τελικά στις εμπειρίες των παιδιών στους χώρους της προσχολικής αγωγής.

-
- Μέσα από αυτήν την προοπτική, το παιχνίδι χρειάζεται να γίνει κατανοητό μέσα από τις σχέσεις των προσώπων, των δράσεων και των αλληλεπιδράσεων τους, των εννοιών που οικοδομούν και τον τρόπο που επικοινωνούν, και φυσικά του πλαισίου μέσα στο οποίο συμβαίνει το παιχνίδι.

 - Είναι εξαιρετικά σημαντικό οι μελλοντικές κατευθύνσεις της έρευνας και της επιστημονικής σκέψης να εστιάσουν στην ανάπτυξη της παιδαγωγικής του παιχνιδιού, ώστε να αναδειχθούν τεχνικές και στρατηγικές που να υποστηρίζουν και να προωθούν τη μάθηση και την ανάπτυξη μέσα από το παιχνίδι.

*Αυτή είναι και η πρότασή μας για τη μάθηση
των παιδιών προσχολικής ηλικίας του 21ου
αιώνα!*

□ Παραφράζοντας τον Freire (2006) θεωρούμε, ότι οφείλουμε να εργασθούμε όλοι για ένα σχολείο περιπέτεια, που δεν φοβάται να ρισκοκινδυνεύει, που πάει μπροστά και απορρίπτει τη στασιμότητα

□ Ένα σχολείο που συμμετέχει, δημιουργεί, αγαπά, φαντάζεται, λέει ναι στη ζωή

□ Ένα σχολείο που δεν σιωπά και παραιτείται...!

**ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ!!!**

